

ПОЛІКРИТЕРІАЛЬНА ДІАГНОСТИКА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

О.Є. Кузьмін, д.е.н., професор
О.Г. Мельник, д.е.н., професор
А.М. Дідик, к.е.н.

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

В сучасних динамічних, нестабільних та висококонкурентних умовах вітчизняним промисловим підприємствам недостатньо пристосовуватись до змін середовища функціонування, адже виникає необхідність у випередженні таких змін та у цільовому забезпеченні економічного розвитку. Для ідентифікування поточного стану підприємства та його потенціалу варто систематично діагностувати рівень розвитку, що дасть змогу сформулювати уявлення про етап життєвого циклу, наявні проблеми та очікувані загрози і перешкоди при реалізації організаційних трансформацій. Така діагностика повинна мати полікритеріальний характер з метою максимального охоплення усіх істотних складових функціонування підприємства, адже на розвиток підприємства впливає чимало чинників: ендогенних (технологічне, фінансове, матеріальне, сировинне, енергетичне, майнове, кадрове, інформаційнезабезпечення, цілі підприємства) та екзогенних (конкуренти, споживачі, постачальники, науково-технічний прогрес, державні органи влади, профспілки, інфраструктурне забезпечення, міжнародні економічні відносини, законодавчі акти, стан економіки в країні, соціально-культурний рівень населення, військові дії тощо).

Аналізування тематичної наукової літератури та вивчення практичного досвіду дають змогу запропонувати здійснювати діагностику рівня економічного розвитку підприємства за двома інтегрованими параметрами – масштабістю та якістю. Масштабність розвитку демонструє, яким чином змінюються у динаміці ключові параметри діяльності, які репрезентовані такими індикаторами, як чистий прибуток, чистий дохід від реалізації, собівартість, середньорічна вартість активів, основних засобів, оборотних активів, середньоспискова чисельність працівників. У цьому контексті важливо дослідити темпи приросту вказаних показників мінімально за три періоди, адже позитивний приріст індикаторів не гарантуватиме сприятливих тенденцій у розвитку підприємства. Зокрема, згідно із «золотим правилом економіки» підприємство розвивається прогресивно, якщо темп приросту чистого прибутку перевищує темп приросту оборотних активів, який перевищує темп зростання чистої виручки від реалізації, що, своєю чергою, повинен перевищувати темп зростання активів, собівартості, чисельності працівників. Таким чином, відстежуючи позитивні темпи змін діагностичних індикаторів варто акцентувати увагу на їхній логічній послідовності та чинниках формування. Наприклад, у ланцюжку вказаних показників пріоритетне місце за темпами зростання може посісти чисельність працівників, що свідчатиме про екстенсивний характер розвитку, зростання трудомісткості робіт та непродуктивні перетворення на підприємстві.

Щодо якості розвитку, то він повинен характеризуватись параметрами, котрі найбільш репрезентативно відображатимуть споживчу ефективність функціонування підприємства. До таких показників, зокрема, варто віднести бездефектність виробництва продукції, оскільки вона залежить від технологічного забезпечення, рівня кваліфікації персоналу, якості використовуваних ресурсів, дотримання технологічних та конструкторських вимог, наявності жорсткої системи контролю якості тощо. Наступним важливим параметром у цій сфері є своєчасність виготовлення продукції, що демонструє ритмічність виробничих процесів, ефективність ланцюга поставок, належний рівень організування діяльності, наявність замовлень на продукцію підприємства тощо. Найбільш комплексним індикатором, який у динаміці характеризує якість економічного розвитку підприємства, є коефіцієнт капіталізації вартості, котрий відображає співвідношення між ринковою та балансовою вартістю підприємства. Зростання цього параметра свідчить про підвищення іміджу підприємства на ринку, його позитивне сприйняття не лише споживачами, але й іншими учасниками (фінансово-кредитними установами, експертами фінансового ринку, рейтинговими агентствами), котрі є надзвичайночутливими до наявних чи потенційних проблем у діяльності підприємства.

Для отримання інтегрованої оцінки рівня економічного розвитку підприємства доцільно

агрегувати рівні масштабності та якості розвитку з урахуванням їхніх вагомостей. Необхідність визначення вагомостей вказаних рівнів розвитку пояснюється економічною доцільністю, адже для кожного підприємства існує різна пріоритетність стосовно масштабності та якості розвитку. Якщо, наприклад, підприємство працює на повну потужність і збільшувати масштаби виробництва немає потреби, то у таких умовах акцентується увага на якість виробництва, його бездефектність та систематичність, що зумовлюватиме пріоритетність рівня якості розвитку. Можлива протилежна ситуація, коли підприємство виготовляє якісну конкурентоспроможну продукцію, працює ритмічно, але попит на продукцію значно перевищує існуючу пропозицію. У такій ситуації для підприємства пріоритетним є масштабність розвитку. Вагомості рівнів розвитку визначаються експертним способом фахівцями, менеджерами, власниками тощо. Дослідження інтегрального рівня розвитку підприємства у динаміці дає змогу побудувати траєкторію ретроспективного розвитку та спрогнозувати напрям і рівень перспективного розвитку.

Вищенаведений підхід до полікритеріальної діагностики економічного розвитку промислових підприємств дає змогу параметрично оцінити зміст, напрями та обсяги перетворень на підприємствах; формує підґрунтя для прийняття стратегічних та тактичних рішень щодо забезпечення розвитку; дає змогу ідентифікувати тип розвитку (інтенсивний чи екстенсивний) та оцінити чинники формування організаційних змін; репрезентує наочно траєкторію розвитку, яка навіть при позитивних змінах діагностичних часткових показників у динаміці може мати низхідну траєкторію.

ПІДВИЩЕННЯ КОМПЛЕКСНОСТІ БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

В.І. Захарченко, д.е.н., професор

І.Б. Ясенова, к.е.н.

Одеський національний політехнічний університет

Для сучасного розвитку та становлення ринкової економіки необхідна відповідна інфраструктура, тобто система взаємопов'язаних спеціалізованих організацій, що обслуговують товарно-грошовий оборот, потік послуг, цінних паперів і робочої сили. Ядром кредитної інфраструктури є банківська система – форма організації функціонування в країні спеціалізованих кредитних установ, що склалася та історично закріплена відповідним законодавством.

В свою чергу ядром самої банківської системи є її найбільші банки (табл. 1).

Таблиця 1 – Активи найбільших комерційних банків України (станом на 01.01.2014 р., млн. грн)

Банки з активами понад 20 млрд.грн			
ПРИВАТБАНК	145 118,5	16 747,0	128 371,5
УКРЕКСІМБАНК	75 103,4	17 729,0	57 374,4
ОЩАДБАНК	73 968,5	17 647,0	56 321,5
РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	51 347,4	6471,9	44 875,5
УКРСОЦБАНК	40 206,9	6607,8	33 599,2
ПРОМІНВЕСТБАНК	38 160,9	5081,9	33 079,0
ВТБ БАНК	37 067,2	4056,7	33 010,6
ПУМБ	34 866,1	4029,9	30 836,1
УКРСИББАНК	32 868,2	1258,9	31 609,3
АЛЬФА-БАНК	27 964,6	4075,1	23 889,5
НАДРА	26 739,2	4028,9	22 710,3
ДЕЛЬТА БАНК	23 216,4	1449,5	21 766,9
ОТП БАНК	22 784,7	3427,0	19 357,7
ФІНАНСИ та КРЕДИТ	22006,6	1778,8	20 227,8